

Nafarkaria

Nafarrorako gehigarria / Ostirala, 1992ko urriak 2 / II. urtea / 44. zenbakia

Jo dezala haizeak

Lurraren kutsadura handiagoa eta hurrengo urteetarako aurrikusita dagoen

hazkuntza demografikoa dira munduak aurrean dituen arazorik larrienetakoak.

Hazkuntza horri eusteko energi kopurua ere izugarri haziko da, eta energia garbiago eta merkeagoen bila dabilta dagoeneko adituak.

Petrolio, gasa eta energia nuklearra izango dira oraindik, urte luzez, garrantzitsuenak, baina energia berrigarriek —haize energia, eguzki energia, biomasa edota fusio nuklearra— hartuko dute txanda berrogei bat urte barru.

Haize eta eguzki energia aprobetxatzeko zentroen aukera aztertzen ari da Nafarroan, horretarako paratu diren 28 estazioetan, eta behin-behineko emaitzek zenbait tokiren egokitasuna adierazten dute. Garbiena eta egokiena izan daitekeelakoan, haizeak jo dezala.

Bi hormetara

JOSETXO AZKONA

Ardoari neurria hartzea jakin A behar dela dio esakerak baina, nork bere buru eta inguruari so egiten badio, ez dirudi neurtzaile onak garenik, behin baino gehiagotan horditu izan bait gara, neurria non kokatu beharra ote zegoen garaiz ez iragartzeagatik. Hip!

Lau milioi t'erdi eta zazpiren bitarteko soldata irabazten dute urteko Diputazioko Hazienda goi mailako funtzionarioek: sail honetako elitearen eliteak. Diru saria gutxixea dela argudiatuz, milioi pare bateko igoera eskatu dute, Administrazio Zentraleko funtzionarioen parean egon xedeaz.

Bidezkoa al da funtzionarioen eskakizuna? Nola ulertu, ulertzerik badago, halako eskaera egin izana, ekonomia, hain xuxen, kin-

ka larrian dabilen honetan? Masailak ez ote zaizkie gorritu, eskaera, plaza erdian bertaratzean?

Zenbat eta diru gehiago edukitzeak, orduan eta gehiago desiratzeara omen dakar, eta horren arabera jokatzeko du, aspaldidanik gainera, gizarte kapitalista honek. Kapitalismoak, berenez, ez du mesuraz bizitzera tratatzen, kapitala asegaiztza da eta neurrigabeko morroiak behar ditu bere sostengurako.

Baina ez gaitezen tronpa. Mendebaldeko ekonomia ondo ez badabil, Europako Ekialde eta Afrikakoak ia lur jota daude dagoeneko, inoren sostengaririk gabe. Neurri eta funtzio zehatzak zituen orain gutxira arte ezezaguna genuen 'patera' hitzak: arrainketan jardutekoak. Orain, ordean, tragediaren garraibide bihurtuta dator kigu Afrikatik. Etorkizunik ez dutenen neurkin ezin hobea, etsipenaren txalupa. Neurriak hartu behar direla diote antzinako kolonizatzaileen ondorengoek. Baina pobreziatik iheslarietara ezin zaie mugarik jarri: uholdeka iritsiko dira, eta denbora bide, gu ere xenofobo bihurtuko gara.

Nahiago dut pesimista adoreturik optimista inozorik baino. Mailua hiltzera: neurri minimoa-

rengatik irabazi dute baiaren aldekoek Europar senaren neurrigunean. Europako Batasuna hari fin batetik zintzilika geratu da erreferendumaren ondotik —ni ere haren alde—. Datu garbi bat: Europako estatu aberatsek ez dutela ezer konpartitu nahi estatu pobreenkin. Iparra eta Hegoaren arteko xixtrarik bada hemen ere.

Irakeko gerra zela-eta, bizkor ibili zen ezker politikoa gure herrian. Bonbardaketak hasi orduko, beste nazio europar batzutan bezala, bazen Golkoko gerraren aurkako Euskal Batzorderik osaturik gure inguruan ere, protestaldi eta egitada franko antolatu zituen.

Jugoslaviako gerra dela-eta, geldirik dago mugimendu bera. Bosniako sarraskiek ez ote dute kale manifestazio, manifestu eta besterik merezi? Zer gertatu da, bada, honokoa horren isilik egoteko? Zergatik bi neurri ezberdin hartzea antzeko krudelkerien aurrean? Zera dateke: Irak-eko herriaren alde baino, yanki gaiztoen kontra altxatu genuela gure ahotsa. Jugoslaviakoan, aldiz, 'onak' eta 'gaiztoak' bereiztea ez da erreza. Eta gainera, ez bide dago gaizto ofizialik denik errua botatzekoa. Neurri kon-tua, ere bai, hip!

Gure aukerak

ERAKUSKETAK

'Artistak Bideetan' izeneko erakusketa antolatu du Garesko Udalak eta 'Haize Berri' Nafarroa Behereko Kultur Etxeak. Erakusketa ikusgai izango da datorren urriaren 5a arte, Gares herrian. Erakusketa lan egunetan arratsaldean egonen da zabalik, zazpietatik zortzi t'erdietara, eta jai egunetan, goizez, hamabieta-tik ordubietara.

'Euskararen iraupena' Nafarroako gaztelaren izeneko erakusketa ikusgai dago Agoitzen, bertako Udalak antolatutik. Nafarroako Gobernuak subentzionatutako erakusketa honetan, Erribera eta erdialdeko zonaldeetan irauten duten hitz euskaldunak agertzen dira. Erakusketa panelen bidez antolatu dute, eta panel bakoitzean gai bati buruzko hitzak azaltzen dira. Fauna, flora, sukaldaritza, etxebizitza eta osasun landareak dira aipatutako gaiak.

MUSIKA

Oskorri musika taldea aurretik da gaur, Barañaingo Foru enparantzan gaueko hamarretan. Kontzertu hau 'Kultur zikloa 92' kanpainaren barruan dago, Berriozar, Zizur, Noain eta Barañaingo udalen artean egindakoa.

Julian Gaiarre IV. kantu txapelketaren finala gaur, izango da Iruñeko Gaiarre antzokian. Froga honetan Euskal Herriko eta atze-

Ez dakigu asteburu hau oso aproposa izango ote den eremu honetan zehar ibiltzeko turismoa egiten, pasa den astekeko uholdeak bere arrastoa utzia izango bait du. baina eguraldiak egin dezakeen hondamendiaz jabetzeko ere probetxugarria izan dakiguke bidaia, dudarik gabe.

Tuteratik atera eta Bardeetako paisaia lehorra galdu gabe, Kabanillas, Fustiñana, Buñuel, Kortes, eta Ribaforada zeharkatuko dugu. Zonalde nekazaria, Erriberaren bihotzean, monumentu eta hondare franko biltzen dira bere baitan, eta ederki nahasten dira bizitzaren plazerrak artearen gozamenekin.

Fontellasen ikustekoa da El Bocal eta bertatik antzematen den ikusmira. Hor daude gobernadorearen jauregia, eta bertatik ateratzen diren ubideen hasiera. Ribaforadan ere ikustekoa da Ebroren gaineko paisaia ederra, Ubide Inperiala, Tausteko ubidea, Bardea Beltza, Buñuel,

Fustiñana eta Cabanillasekin.

Kortes famatua da ez bakarrik Nafarroako azken herria izateagatik, baizik eta bertan dagoen jauregi ederraren kariaz. Erdi

Aroan gaztelua, XVI. mendearen aurrean Korteseko markesen jauregi bihurtu zen. Behin baino gehiagotan berritua, oraindik behialako dorrea dauka.

ritik etorritako 75 abeslariak hartu dute parte, eta sailkatze frogaz batzuren ondoren ongien abestu dutenak izango dira gaur gauean.

nean, urriak 8, Tafallako Zinema Españolan, Kultur Patronatoak antolatutik. Saioak arratsaldeko zortzietan eta gaueko 10.30etan izango dira eta sarrerak 175 pezetan salduko dituzte.

Amerikarraren zikloaren barruan. Marilyn Monroe aktore ospetsua ikusteko aukera dago, arratsaldeko zazpi t'erdietan izango den saioan. Ekitaldia dohainik eskainiko dute.

ZINEMA

'Matrimonio de conveniencia' izeneko pelikula ikusteko aukera dago datorren ostegu-

'Con faldas y a lo loco' Billy Wilder zuzendariaren pelikula famatua botako dute gaur, urriak 2, Nafarroako Museoa, Gobernuak antolatutako Komedia

IKASTAROAK

Dantzak ikasi edo fanfarre batean musika jo nahi duten nes-

ka-mutilek Ortazar Iruñeko euskal folklore taldearekin harremanetan jartzea besterik ez dute, taldeak berak jakinera eman duenez. Interesatuak dantza taldeak Descalzos kalean duen egoitzara joan daitezke, edo telefonoz deitu.

Autoestima eta defentsa pertsonaleko ikastaroak antolatu ditu Andrea emakumearen atentziorako zentruak. Ikastaro hauek emakumeari zuzendurik daude, eta bertan atal desberdinak aztertzen dira. Izen emateak mila pezeta balio du, eta klaseak urrian hasiko dira.

MENDI IBILALDIA

Mountain Bikez izango den ibilaldi bat antolatu du Nafarroa Kirol Elkartek datorren igandarako, urriak 4. Beruete herrian hasi eta Andoainera iratoka (Gipuzkoa) izango da. Uitzitza eta Leiztatik pasatuz. Interesatuta daudenek elkarte honek Jarauta kalean duen egoitzara jo behar dute, arratsaldeko zazpietatik bederatzietara.

Gorbea mendira igo eta gero Barazar portura jaitsiko dira Oberenako Mendi sailak antolatu duen ibilaldian parte hartzen dutenak. Datorren igandean, urriak 4, izango da, eta Iruñetik autobusez abiatuko dira Gopegiraino, handik elkarrekin mendira igozteko.

ERRAN DUTE

ASTEKO PERTSONAIAK

Soldaduekin batera zin egin nion banderari, espainola izateaz harro nagoelako».

Maria Teresa Gracia
Iruñeko UPNko zinegotzia

«Oraindik ez dakit UPNko burua izateko hauteskundeetara aurkeztuko naizen, ez bait dut nahi korrontearen kontra aritu».

Jesus Aizpun
Politikaria

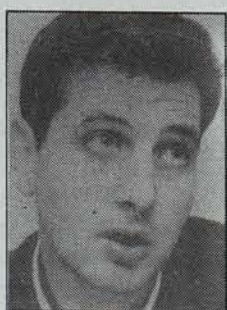
«Ezin dut deus erran, baina guk jokatu nahi dugu».

Fernando Arretxe
Pilotaria

«Gauza alaiagoak idatziko nituzke gustoz, baina hau da inguruan dagoena».

Aurora Beltran
Abeslaria

Patxi Fernandez

Mendigoizalea

Hogeitamar urteko izabar hau izan da Everest munduko gailur altuena zanpatu duen lehen-dabiziko nafarra, bigarren euskalduna. Berarekin batera igo zen Pitxi Egileor, eta atzetik Felix eta Alberto Iñurrategi gipuzkoarrak. Martin Zabaletaren igoeraren ondoren, espedizio franko saiati dira gailur mitiko honetan, eta joan den ostirala Euskal Herriko mendigoizaleen historian urrezko hitzez geratuko da. Une honetan, gogoratzea da beste mendigoizale askok jorrotutako bidea, eta Nafarroan, bereziki, Mari Abrego, Juanjo Navarro edo Josema Casimiro.

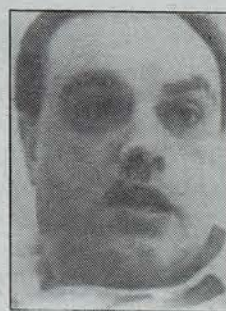
Claudio Chiappucci

Txirrindularia

Txirrindulari italiarrak irabazi zuen asteartean Iruñean izan zen kriteriumean, Miguel Induraini puntu bateko aldea atera eta gero. Chiappuccirekin batera Chioccioli eta Bugno ere egon ziren Iruñean, baina atarrabiara kenduta Trentinoko 'ijitua' izan zen txalo zaparrada handiena jaso zuena. Hau izan zen, bai, Indurain menderatzeko aukera bakarra, eta nafarraren aurkako gogorrena izanda ere, edo horregatik, zaletuaren miresmena bereganatuta dauka txirrindulari gogotsu honek. Bera ere pozik azaldu zen hemen jasotako tratuatik eta itzuliko egingo dela azaldu zuen.

Alejandro Arizkun

Irakaslea

Aste honetan aurkeztu zen Iruñean Maastrichteko Itunari buruzko erreferendumen aldeko batzordea, eta horren bozemailea agertu zen Alejandro Arizkun NUPko errektoreorde ohia. Batzorde honetan aurpegi ezagun franko —Ladis Galarza, Eugenio Arraiza, Gines Cervantes, Xabi Otero, Patziku Perurena—, eta gizarte dinamizatzaile gogoia. «Ez daukagu dirurik —esan zuten aurkezpenean— baina bai ilusioa, gizartearen dinamismoan sinesten dugu eta». Batzordeak sinadura bilketa hasi du dagoeneko, eta Nafarroa osora heltzeko asmoa dauka.

ADI !

EUSKALERRIA IRRATIA FM 91.0

Asteleheneetik ostiralera 15etatik 17etara **Bazkalondorengoa**. Tertuliak, elkarriketak, gai ezberdinak.

XORROXIN IRRATIA FM 107.5

Egunero 20.00etatik 22.00etara... **Karakola segi hola** gazteendako saioa.

RNE RADIO 1 OM 835

Asteazkenetik 20.30etatik 22.30etara... **Zuri eta Beltz** Elkarriketak, erreportaiak, musika.

ARALAR IRRATIA FM 106.2

Asteazkenetik 13.30etatik 14.00etara... Bertako bizilagun eta pertsonai ospetsuei elkarriketak.

HERRIZ HERRI

Fustiñana

Eta uholdeak heldu ziren

P.U. / IRUÑEA

Fustiñanak, bereziki, baina baita Ribaforada, Buñuel, Kortes, eta, oro har, Erribera osoak gogoratzen dituen uholde handienak izan zituzten joan zen asteburuan, Nafarroa osoan izan zen eurijasaren ondorioz. Hirietan baino gehiago, landetan izan ziren kalte handienak, eta piperra, tomatea, tipula eta laboreak zeharo hondatuta gelditzeaz gain ureztatzeko azpiegitura franko kaltetuta dago Erriberan.

Eurijasa larunbatean goizean goiz hasi zen, eta zazpi ordu beranduago Tausteko ubidea txikitu zuen. Hor hasi ziren komeriak, eta Kaparrosa eta Tuteran lotzen dituen Bardeako errepideak urez bete zen segituan. Hortik aurrera egoera larriagotu egin zen inguru osoan eta helikopteroak, suhiltzaileak, SOS Nafarroa eta Babes Zibilaren unitateak erreskate lanetan aritu ziren.

Izan ere, hiru lagun erreskatatu behar izan zituen SOS Nafarroak, Fustiñanaren hasieran uholdeak zirela eta. Horiatarik bat, Fustiñanara zihoala harrapatu

zuen urak, eta Tausteko ubide-raino eramane. Berak kontatzen zuen bezala, kotxetik ateratzen saiatu zen, «baina uraren indarra oso handia zen eta ezinezkoa izan zitzaidan, eta azkenean, lortu nuenean, kotxearekin batera ubidera joan nintzen».

Ez zen hor amaitu abentura. Ubidetik ateratzea lortu zuenean, beste kotxe batera igo zen, eta hura ere zilipurdika hasi zen.

«Azkenean, handik korrika atera nintzen. Itoko nintzela uste nuen».

Baina txarrena ez zen errepideena, ezta hirietan izandako uholdeak ere. Fustiñanan bota zuen urak —103 litro metro karrikatuko— labore gehienak arraso hondatu zituen. Herri honetan izan diren lehendabiziko kalkuluen arabera, 500-600 milioi pezetako galerak izan litezke. Hondamena herriarendako.

Larunbatean gaueko bederatzietan bertan ezohizko udalbatza egin zuen herriak, eta bizilagun guztiei kalte oro zehatz-mehatz azaltzea eskatu zien. Bertako bizilagunek amildegien egoerari leporatu zizkien kalte gehienak,

eta ureztatzeko hodien hondamena nabarmentzen zuten. Fustiñanaz aparte, Kabanillas, Ribaforada, Buñuel eta Argetasen ere egoera larria zen, eta Ribaforadako alkateak hondamendia «erabatekoa» zela azaldu zuen.

Orain, laguntza eta aseguruen txanda da, baina hor ere auri-

kuspenak larunbateko zerua bezain ilunak dira, edo ilunagoak. Hondamen eremua izendatzeko zona kaltetua «txikiegia» dela adierazi du Lopez Borderias kontseilariak, eta EHNE sindikatuak «aseguruen bidez nekazariak sosik ez dute jasoko» iragarri zuen, horrelako gertakariak ez bait daude aurrikusita.

Iruñea

Euskalerrria Irratia berria gaurtik aitzinera

P.U. / IRUÑEA

Urriaren 5ean abiatuko da Euskalerrria Irrati berria, programazio zabalagoa eta osatuagoarekin. Lau urteko probetako emanaldien aroa bukatuta da goelakoan, «irratia finkatu, bizkortu eta zabaltzea» dute helburu arduradunek.

Horretarako, eta orain arteko irratsaioez gain bazkal ondorengo saio berria izango da astelehene ostiralerara, egun bakoitza bere izaerarekin. Astelehenetan kirolak eta tertuliak izango dira nagusi; asteartean, soinu, doinu eta dantzak, Ortazar taldearen partaidetzarekin; asteazkenean 'Lagun gara' partizipazio saioa izango da; ostegunean, elkarrizketak, eta ostiralean, asteburu-

rako proposamenak.

Guzti honetarako kolaboratzaile eta berriemalen sarea zabaldu du irratia, eta aparteko saioak ere tarteka-marteka azalduko dituzte.

Euskalerrria Irratiak 900 bazkidek osatutako elkarteari esker iraun du orain arte; eta, hori dela eta, arduradunen ustetan, euskarazko irratia lokalaren proiektuak Iruñerrian «legitimitatea lortu du». Orain programazio eskaintza finkatzea, «gertuko errealitatean errotuta», eta hurbileko gizarteari zerbitzu egitea dute funtsa.

Hau guztia aurkezteko, gaur bertan irratsaio berezia prestatu dute, eta lau orduz, goizeko 10etatik 14etara, programen berri emango dute.

BERAko Udalak hurrengo 25 urteetarako ur horniketa ziurtatuta du, Suspel-Tiki deposito berriari esker. 260 milioi pezetako aurrekontuarekin, joan zen igandean inauguratu zen.

ZIZUR NAGUSIAK Kultur Etxea inauguratuko du bihar, Juan Cruz Alli lehendakaria bertan izango dela. Eraiki lanek bi urte iraun dute, 220 milioi pezetako aurrekontuarekin. Eraikinak bi solairu, soto bat eta 2.270 metroko zabalera du.

LODOSAKO piperraren kofradiak bere erako hamahiru elkarte bildu zituen joan zen igandean lehendabiziko aldiz egiten zuen ohizko bileran. Bertan Banesto txirrindulari taldeko nafarrak izendatu nahi zituzten bazkide, baina Miguel Indurain atarrabiarra ez zen azaldu. Lodosako alkatea, Odon Elorza Donostiako alkatea, Eusebio Unzué, Andres Vilariño eta abar izan ziren.

TUTERAko Romani ijitoen elkartearen lokal berriak inauguratu ziren joan zen igandean, Javier Otano Nafarroako Parlamentuko burua bertan zegoela. Ijituen elkarteak gogo biziz eskertu zuen Nafarroako Gobernuak emandako lana.

AZKOIENen atxilotu zituzten joan zen asteartean Rafael H.J. eta Montserrat M.L. zaragozarrak, ehun gramo heroina zutela harrapatu ondoren. Bertako Goardia Zibilaren arabera, droga kopuru horrekin hamar mila dosi egin zitezkeen, eta ikerketak Azkoienaren drogaren presentziaren gorakada nabarmentzean hasi zituen Goardia Zibilak. Astearte gauean, bikotea harrapatu zuten herriko plazan, eta irratia zuten zuloetan ikusi zuten lau gramo heroina. Emakumeari egin zitoten ondorengo miaketan beste ehun gramo aurkitu zuen Goardia Zibilak. Droga, iturri polizialen arabera, kalitate handikoa zen.

PITILLASko Udalak 24 milioi pezeta kobratu zituen Nafarroako Gubernutik azkenean burutu ez zen zingiraren erosketaren truke. Udalak, uztailaren 13an egindako udalbatzan, dirua inbertitzea erabaki zuen. Kasu honetan ez da Udalaren hutsa, Gobernuarena baizik, ez bait zekien ordainketa hori egin zenik komunikabide batean ateratu zen arte.

Haize eta eguzki energiari buruzko datuak jasotzeko 28 estazio ari dira martxan Nafarroan, iazko ekainetik hona. Datu horiekin bi urte barru osatuko da Haize eta Eguzki Atlasa, baina lehenda-

biziko emaitzen arabera, zenbait leku aproposak izan daitezke energia mota horiek aprobetxatzeko. Hala ere, adituek diotenez, 40 urte inguru baino lehen ez dira garrantzitsuak izango.

Haizeari heltzen

ALBERTO BARANDIARAN / IRUNEA

Erreniaga, Alaitz, Arterderreta eta Bardea Beltza toki aproposak izan daitezke haize estaziotarako, eta bertatik ateratako energia sare orokorrean sartuko litzateke. Beste esperientzietatik —Estatu Batuetan eta Danimarkan bereziki— ateratako emaitzen arabera, gutxienez segunduko 6 metroko haizea behar da horrelako estazioak errentagarriak izateko, eta antzeko datuak jasotzen ari dira aipatu tokietan.

Era berean, Tafallatik beherako aldea egokia da eguzki energiaren aprobetxamendurako, baina hortik ateratakoa soilik etxeko ura berotzeko aprobetxatu ahal izango litzateke, Energia Hidroelectrica de Navarra (EHNSA) enpresa egiten ari den azterketaren lehendabiziko datuen arabera. 1991n hasi zen azterketa honen helburua Nafarroako Eguzki eta Haize Atlasa osatzea da.

HAMAR MINUTUO DATUAK

Mikel Illarregi proiektuaren egilearen ustetan, Atlasa 1994erako egongo da

amaituta hiru urtetan zehar, hamar minuturo, hogeitazortzi zentro meteorologikoen emandako datuei esker. Atlas honen bitartez, Nafarroako eguraldiaren berri zehatza izateaz gain, eguzki zein haize energia aprobetxagarria denentz jakin ahal izango da.

Hogeitazortzi estazioek hamar minuturo jasotzen dituzte datuak, eta ordenagailu txiki batean biltzen dituzte. Horietariko batzuk lotuta daude zentralarekin jarraipen etengabea egiteko.

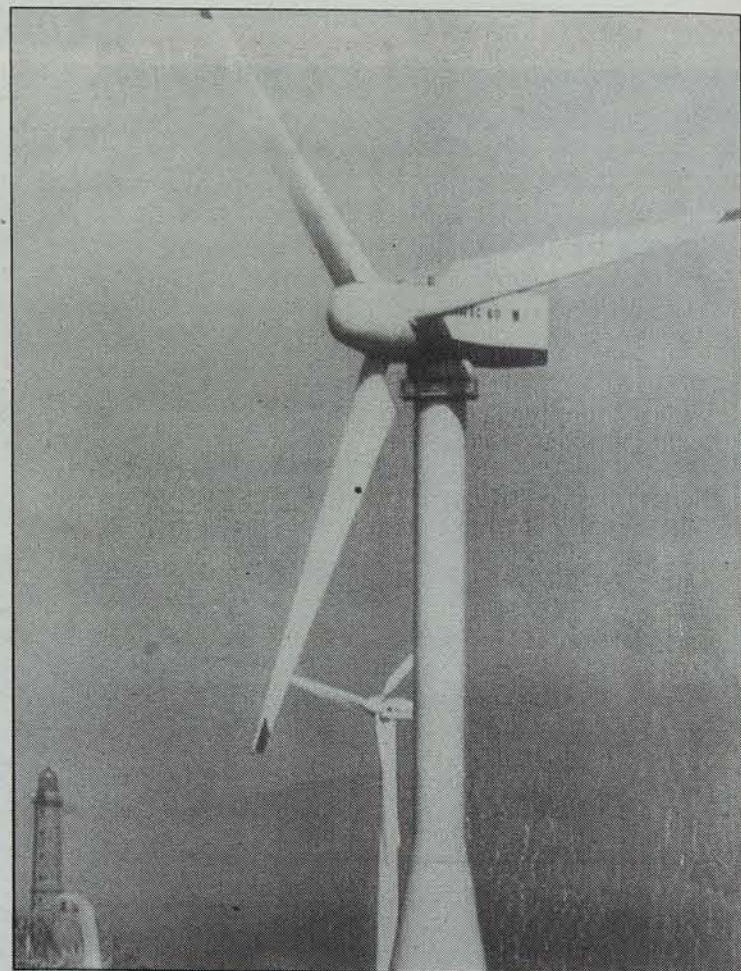
Atlas hauek funtsezkoak dira lurralde baten ezaugarri klimatikoak ezagutzeko, eta Nafarroan datu falta ikaragarria zegoen duela bi urte. Ohizko esta-

zioenak ez dira nahikoak horretarako, eta ordukakoak eta informatizatuak behar dute izan. Datu hauen arabera, haizea, eguzkiaren indarra, tenperaturak, hezetasuna, euria eta erradioakzioa neurtu daitezke hamar minuturo.

Hori eskuratzeko, eta Energia Berrigarriaren Egitasmoaren barruan, Nafarroako Gobernuak duela bi urte ekin zion lanari. Horretarako EHNSA enpresa sortu zuen, eta honek atlasa sortzeko proiektua burutu zuen. Ordurarte zeuden estazio meteorologikoen sarea nahikoa ez zenez, berri bat sortzeko beharra nabarmendu zen, eta 1991ko ekainean hasi ziren 28 estazio berriak datuak bidaltzen.

IKERLAN ENPRESAREKIN ELKARLANEAN

Proiektua osatzeko IKERLAN Eibarko (Gipuzkoa) ikerketarako zentroarekin lan estua egin du EHNSAk, EAEko Haize eta Eguzki Atlasa franko aurreratuta bait dauka aipatu enpresak. Horrela, hasieran, proiektuaren Estazio Zentrala IKERLANen bertan egon zen, lehendabiziko ara-

Haize energiako zentrorik oraindik ez dago Euskal Herrian.

zoak errezago konpondu ahal izateko. Izan ere, Estazio Zentral honek, funtsezko garrantzia dauka proiektu osoan.

Hogeitazortzi estazioek hamar minuturo jasotzen dituzte datuak, eta bertan dagoen ordenagailu txiki batean biltzen dituzte. Estazio horietako batzuk lotuta daude zentralarekin, eta modemen bidez, hamar minutuko segimendua egin daiteke. Beste batzuek, ordea, soilik bildu egiten dituzte datuak, eta hilero EHN-

SAko langileak joaten dira jasotzera.

Datu guzti hauek Estazio Zentralean (egun CEIN enpresak Noainen duen egoitzan) dauden ordenagailuetan biltzen dira, eta hilero horien balorazioa eta azterketa osatzen da. Atlas bat osatzeko askoz urte gehiago behar badira ere, bi urte barru lehendabiziko emaitzak antzeman ahal izango dira. Ondoren, sare osoa eguraldiaren segimendu zehatza egiteko aprobetxatuko da.

Tontor zein ibarretan

A.B. / IRUNEA

Nafarroan eraiki diren hogeitazortzi estazioak bi eratakoak dira: mistoak eta haize energia bakarrik neurtzekoak. Lehendabizikoak 18 dira eta ibarretan edota herrien inguruetan paratu dira. Bertan neurtzen da eguzkiaren indarra, haizea, tenperatura, hezetasuna eta euri kopuruak. Bigarrenak hamar dira, eta mendi tontorretan kokatu dira.

Lehendabiziko datuen arabera, errentagarria izateko kopuruak jaso dira zenbait puntutan, baina Gaspar Domench Nafarroako Gobernuaren Azpiegitura eta Energi Baliabideetarako Sailkoaren ustetan, ezin da esan zer nolako emaitzak atera zitezkeen balizko zentral batetik. «Teorian segunduko 6 metroko haize indarraren goitik errentagarria izan daiteke, baina hemendik gertu ditugun adibideen arabera, hori ere eztabaidagarria da».

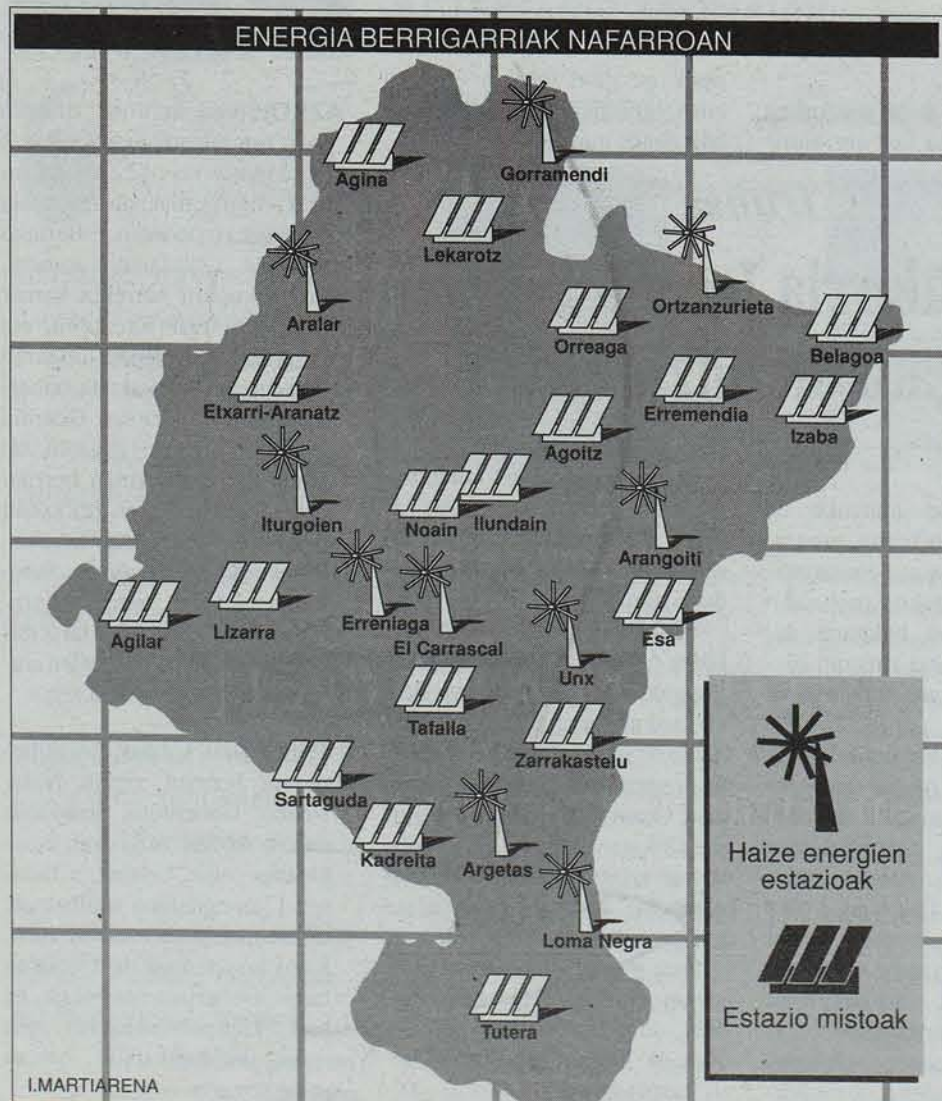
HAMAR METRO SEGUNDUKO

Hain zuzen, Nafarroatik hurbilen dagoen haize energiako zentroan, La Muelan (Zaragoza), segunduko 10 me-

troko haize indarretako hamabi dorre daude, alturan hamabi metrokoa bakoitza, baina indar horietatik behera ez dira mugitzen. Espainian beste bi tokitan daude horrelako zentroak, parkeak deritzanak: Tarifan (Cadiz) eta Cabo Villano (Galizian). Bietan Nafarroan jaso daitezkeena baino gehiago jaso dezakete, baina oraindik esperientzialak dira.

«Bi urte barruko datuekin, —dio Domenchek—, aztertu ahal izango dugu Nafarroan dauden aukerak, baina hortik ateratako energia, beti ere, sare nagusiari sartzeko izango da, beste aprobetxamendurako ez bait dauka zentzurik».

Eguzki energiari dagokionez, bere erabilera etxetako ur berorako da gaur egun Nafarroan, eta beste edozein erabilerrako ez dago nahikoa indar hemen. Hirugarren energi berrigarriak, biomasa deitzen dena, Aratzuriko arazgailuan izan ditu lehendabiziko saiok. Energia mota hau materia organikoak usteltzean sortzen duen metano gasatik ateratzen da, eta Aratzuriren kasuan arazgailuaren barneko energiarako aprobetxatzen da.

Hogeitazortzi estazio hauek kokatzeko arazo asko izan zen, batez ere mendi tontorretan daudenean, baina 1991ko ekainean paratu ziren denak. Zailenak otsailean prest zeuden.

Energia berrigarriak nafarroan

Petrolio, gasa eta nuklearra

A.B. / IRUÑEA

Energia berrigarriak ezingo dira erabili berrogei bat urte baino lehenago. Petrolio eta gasaren erreserben eskasiak energiaren prezioen igoera sortu arte, hain zuzen. Bitartean, betiko energia motak —ikatza, gasa, petrolio, gehi energi nuklearra— izango dira funtsezkoenak, nahiz eta hazkuntza demografikoak arazo

handiak sortuko dituen etorkizunean. Hau da joan zen astean Madrilen egin zen CMERen (Energiaren Kontseilu Mundiala) bileraren erabakirik nagusienetakoa.

'Etorkizunerako energia' izeneko txostenean, zenbait gomendio eta egoeraren analisia egin zuen laurogeitamar herrialde biltzen duen kontseilu honek, eta bertan azaltzen denez, ener-

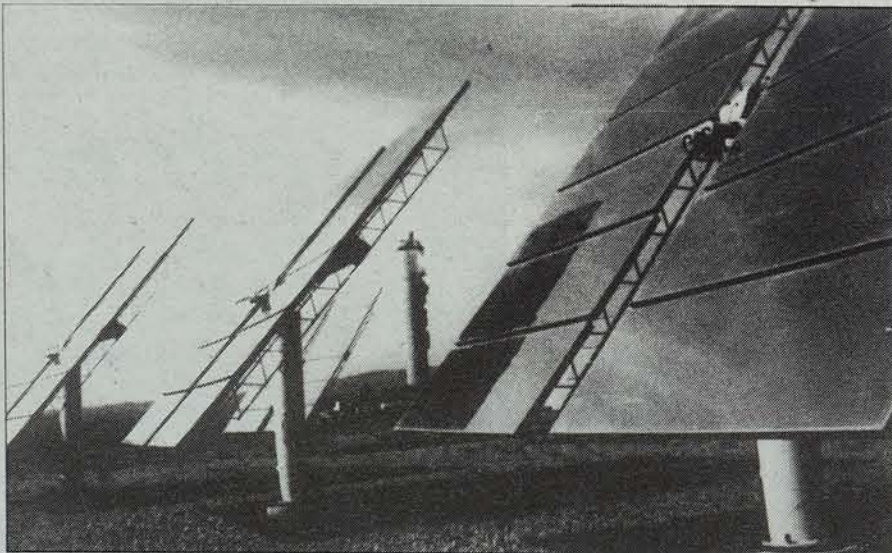
giak, mundu osoan, egoera bereriziki larria dauka aitzinean, hurrengo urteetarako aurrikusita dagoen hazkuntza demografikoa dela eta.

Izan ere, hiru mila milioi haur jaioko da munduan hurrengo hogeitamar urteetan, batez ere lurralde ez garatuetan, eta txostenaren arabera. «ezinezkoa izango da herri guzti hauek energiaren hornitzea, ez, haz-

kuntza hau kontrolatzen ez bada, behintzat». Halaber, merkatu libre eta aurrerapen teknologikoen garrantzia azpimarratzen du lanak soluziobideak aipatzeko orduan.

Txosten hau gogor kritikatu dute ekologistek, ez baita inolako apusturik egiten energia berrigarrien alde, eta oraindik energia nuklearraren baliagarritasuna defenditzen delako. John Baker CMeko Egitasmo Batzordeko lehendakariordeak adierazi zuenez, hurrengo urteetarako asmoen artean, berebiziko garrantzia emango zaio energia nuklearraren garapenari, eta iritziz publikoari horren garrantziaz «jabeazteko beharra» azpimarratu zuen.

Halaber, erakunde honi fran-

Eguzki energia soilik etxeko ur berorako erabiltzen da egun Nafarroan.

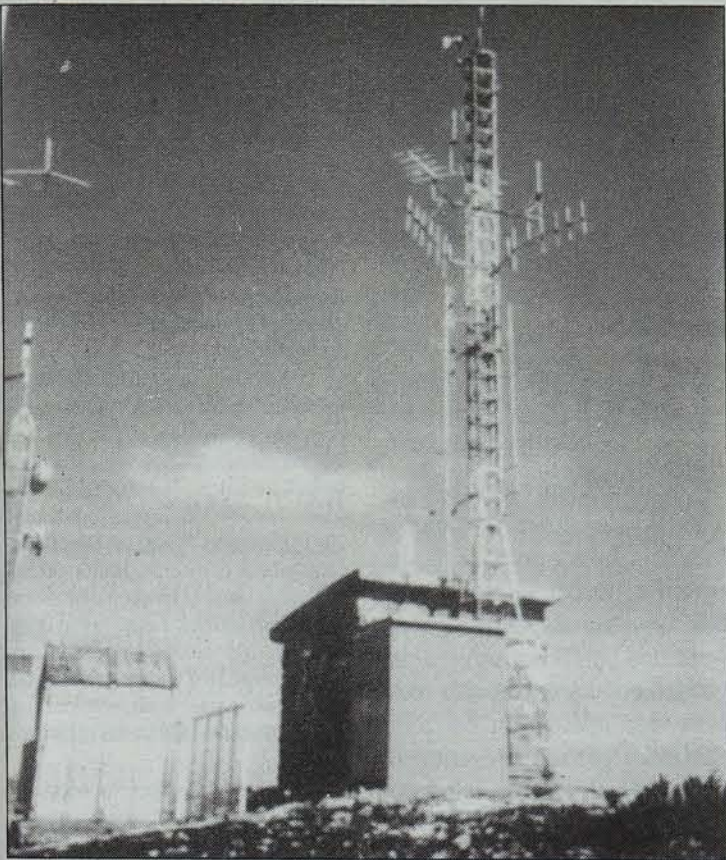
kotan leporatu zaiona errepikatu da berriro ere txosten honen behin-behineko emaitzetan (behin-betikoak 1993an argitaratu dira): Iparraldetik egiten den analisia, hain zuzen. Hirugarren Munduko zenbait ordezkari datu eta egoeraren azterketa Hegoaldeko lurraldeen ezaugarriak kontutan hartu gabe egin zela salatu zuen, kontseilu honen batera egin zen Gobernu Kanpoko Erakunde bileran.

LPEE ZERGA BERDEAREN KONTRA

Kritikak ere ez dira falta energia ekoizleen aldetik, eta LPEEko (Lurralde Petrolio-Esportatzaileen Erakundea) ordezkariak energia mota kutsatzaileenei ezarri nahi zaien 'zerga berdearen' kontra gogor aritzeko

aprobetxatu zuten bilera. David Simon, British Petroleum enpresako zuzendariak argi eta garbi azaldu zuen egoera. «Indarrean dauden ingurugiroari buruzko legeak beteko bagenitu, bilioi bat pezetako kostua izango genuke urtero. Hau da, etekin ia guztiak xahutu egingo genituzke, eta hori ezinezkoa da». Era berean mintzatu zen ere zenbait politikari, eta erabakiak denen artean hartzearen beharra azpimarratu zuten.

Finean, denen artean garbi erakutsi zuten oraindik ez dagoela arazoaren benetako kontzientzia. Petrolio ekoizleek euren eritmoari jarraituko diote, eta soilik merkatu eta erreserben gorabeherak aldatuko dute energien norabidea.

Arangoitiko haize-estazioa.

Oraindik utopia baino ez

A.B. / IRUÑEA

«Gaur egun energia sobera dago Hegoaldean, merkea, eta hori aldatzen ez den bitartean energia berrigarriak ez dira benetako alternatiba izango». Mikel Illarregik azaldu duenez, oraindik utopia besterik ez da energia berrigarrien bidez mugituko litzatekeen mundua, eta arazo eta eza-dostasun franko daude gaur egungo energiatatik biharkoetara pausoa ematerakoan.

Hegoaldean dagoen energia sobera Hirugarren Munduko lurraldeek daramaten politikak sortua da, neurri batean. Izan ere, garapen prozesuan dauden herrialde asko energia saltzen ari da ahalik eta arinen dirua ateratzeko, eta egun ekoizpena nahikoa eta sobera da beharrei aurre egiteko. Herrialde hauetan daude energiaren erreserbarik handienak, baina egungo politikak biharko garapena baldintzatu dezakeelakoan daude adituak.

Ekoizpen hau, gainera, ikatza, petrolio eta gasaren oinarritzen da, gehien kutsatzen duten energiak, hain zuzen, eta hauen pre-

zioa, bere benetako balioaren azpitik dagoela dio Illarregik. «Sortzen duten kutsadura izugarri handia da, eta arazo larria den neurrian, hori aurre egiteko zergak jarri beharko dira. Honi bu-

Energia kutsatzaileei ezarri nahi zaien 'zerga berdeak' garestitu egingo ditu energia hauek, eta berrigarriak —eguzki energia, haize energia—, indar eta bultzada handiagoa hartuko dute».

ruz nolabaiteko adostasuna dago zenbait urtetatik hona, baina horrek garestitu egingo ditu energia mota hauek, eta beste energiak —eguzki energia, haize ener-

gia—, indar eta bultzada handiagoa hartuko dute».

IKERKUNTZARAKO JOERA ESKASA

Egun ehun urtetarako ikatza dago munduan, eta hogeitaberrorgeri urte bitarteko gasa eta petrolio, azken datu hauek zehazteko nahiko zailak badira ere. Hala ere, eguzki eta haize energiak ez dute aurrerapauso handirik izan azken urteotan, hain zuzen energia merkea izan delako. Horrek eragin du energia berrigarrien teknologiarik buruzko ikerkuntzan inbertitzeko joera ez izatea, eta mundu osoan aurki daitezkeen zentro gehienak esperimentalak edo oso garrantzi gutxiak dira.

Hala ere, ekologistek behin eta berriro azpimarratzen dute jauzi egin beharra, eta energia kutsatzaileetatik energia berrigarrietara igarotzeko zubi gisa gas naturala proposatu dute, horretarako egokiena eta garbiena delakoan. Gogoratu behar da gasak ikatzak baino % 50 kutsadura gutxiago sortzen duela, eta petrolioak baino % 30 gutxiago.

Maastricht?

HERRI LIBREEN EUROPA!!

Independentsia!!

MITINA

IRUÑEAN
Labrit pilotalekuan

Urriak 2
iluntzeko 8etan

HIZLARIAK: Txema Jabat
Niels-Henrik Nielsen (DINAMARCA)
Ion Idigoras

HERRI BATASUNA

Gazteendako Zokoa

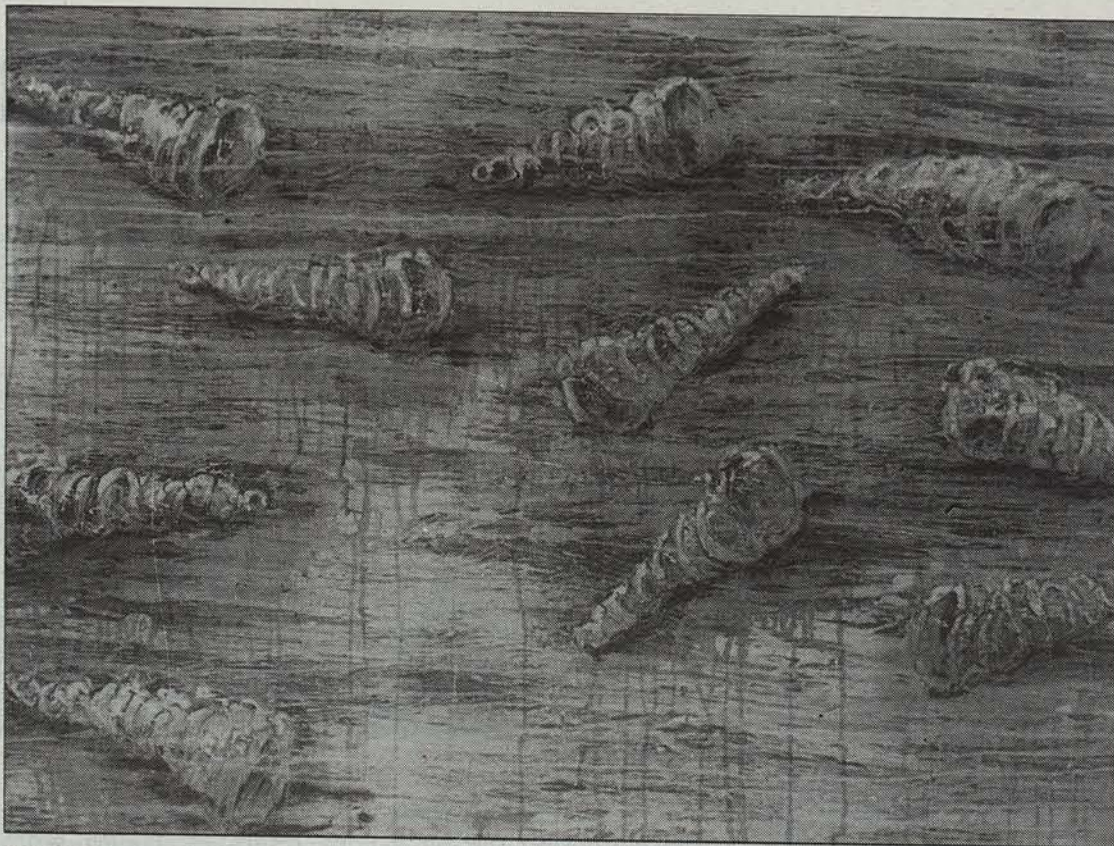
Pitxartxar nabarra

Saxicola rubetra

Oso urria Nafarroan

Lurrean paratzen du kabilia.

Txolarra baino txikiagoa

Turrella Communis I.

A.E. MATUREN

Mendebaldeko txoria

Txolarrea baino txikiagoa, oso arrunta da Europa osoan, baina Nafarroan oso urria da. Arra eta emeak betaina daukate antzekoa, eta gorputzean eta hegaletan dituzten koloreak antzekoak badira ere, emeak beti ilunagoak ditu. Gazteak emeen antzekoak baina zoldarik gabe.

Soroetan bizi da, eta baita zingiren ertzeetan bai eta sastraken artean ere. Hegan egiten duenean, oso altura gutxi hartzen ohi du beti, eta elikagaia batez ere insektuak ditu.

Bizpahiru aldiz erruten du urtero, goroldioan edo hostoen artean, lurrean, eta sastraken ondok. Emeak hamalau bat egun ematen du erruten, eta jaio ondoren hamahiru egun ematen dituzte txorikumeek bertan.

Mendebaldean dira ohizkoak: Aralar, Urbasa-Andiamendi, Lokitz, Kodes eta inguruetan.

Hauen antzeko ezaugarriak zituzten lekuetan bilatu bada ere, ez da aurkitu, eta Belate, Sorogain, Auritz, Erronkarin, ez da bere presentzia antzeman.

AITOR GASTON

Irudimenaz irudi bat eraiki behar duzu zure barnean. Imagina ezazu hondartza batean zaudela. Olatuak hondarrera heltzen diren lekuan, zutik, aurrean duzun itsasora begira zaude. Eta ez duzu itsasoa besterik ikusten. Aurrera begiratzeari utzi, eta hondartzan jarraitzen duzu, baina oinak busti gabe, zure ezkerraldean dauden haitz batzuetara heltzen zaren arte. Han, haitzen ondo hartan, mendian gora doan bide bat jaiotzen da, eta tontorrean herri bat dago, harresiz inguraturiko herri bat, hain zuzen.

Zuzen, bidean gora abiatzen zara, pinu ilunek nekez uzten duten arrastoan, pixkanaka-pixkanaka, aurrera egin ezinik. Heltzen zarenean, bidea, harresia zeharkatuz, herrian barna nola sartzen den

antzematen duzu.

Herrian sartzen zara, kale nagusiak erakusten duen bideari jarraituz. Kaleak, estuak

Bidetik gora abiatzen zara, pinuen artean, pixkanaka-pixkanaka. Tontorrera heltzen zarenean bidea, harresia zeharkatuz, herrian barna nola sartzen den ikusten duzu.

eta ilunak dira. Ez dago argi asko, eguzkiari iritsi zaiolako, jadanik, sartzeko ordua. Kaleei jarraitzen diezu, baina er-

di galduta zaude. Bat-batean argia ikusten duzu etxe bateko leihoan. Jakinminak zirikatzen egiten zaitu eta sartzeko erabakia hartzen duzu.

Denda bat da oraindik argia gordetzen duena, apalez beterik, eta apaltegian edozein motatako gauzak. Begiratzaren dituzu eta objektu bat aukeratu eta hartu egiten duzu.

Lehenengo bidea berregiten duzu, kale estuak utziz. Kale nagusiari jarraituz herria uzten duzu eta basoko bidea jeitsiz hondartzara heltzen zara berriro.

Berriro hondartzan zaude itsasora begira. Hartu duzun objektua begiratzaren dituzu. Hondartzan jende gehiago dagoela antzematen duzu, eta haiek ere bere objektu propioa dute.

Orain, esango al zenidake zer den denda hartatik aukeratu duzuna?

BASAJAUN

Nazioarteko Baleen Batzordeak 40. bilera egin du aurten Eskozian. Batzorde hau 1946an osatu zen, eta 30 herrialde bazkide izanik, orain dela hamar urtetik bere esku du baleen etorkizuna.

Aurten egindako bileraren emaitzak nahiko txarrak izan dira. Bertan Islandiak batzordetik kanpo gelditzeko erabakia eman zuen ezagutzera. Bitartean, Norvegiak ehiza komertzialari hasiera eman behar ziola adierazi zuen. Japoniarrek, beren ehiza zientifikoa erekin, neguan berriro hirurehun bat balea harrapatu nahi dute, asmoak zientziarekin baino diruarekin lotuta badaude ere.

Albiste onak ere badaude. Adibidez, Frantziak proposamen interesgarria egin zuen: Antartidako urak babestea, baleentzako oso toki egokia zelako, eta babesa lortu dute. Horrela, Indiar itsasoan (Baleen santutegia deritzana), 2001. urtea arte, Frantziak proposatutako babesa berritu da. Baina garrantzitsuenak, azken luzapenaren berritzeari herri guztiek eman dioten onepena izan da. Hau da baleen egoera larriari irtenbidea emateko aukera bakarrenetako, gaur egun, adibidez, bakkarrik laurehun balea txuri gelditzen bait dira.

Dena den, Islandia, Norvegia eta Japoniak ez dute izan oso jokaera txalagarria, ez horixe, azken bien artean, luzapena indarrean izan den bitartean, mila balea inguru harrapatu bait dute. Eta Islandiak heldu den urtetik aurrera ekingo bait dio.

Estatu espainolak oso jokabide gomendagarria dauka gai garrantzitsu honetan. Aurten, Atzerri Ministerioak, Fernandez Ordoñez garai hartan ministroa zela, Greenpeace-ri zuzendutako eskutitz batean, isurkin hauek debekatzearen alde daukan joera gogortu baino ez zuela egingo azaltzen zuen. Espainiaz gain, Finlandia, Islandia, eta Irlanda —lehendabizikoa bereziki— ere debekatzearen alde daude.

Nere jarrera argi eta garbi dago. Debekatu behar dira ez bakarrik jardura hauek, baizik eta gure biosistemak aurka egiten diren guztiak ere.

Jenero Xumekoak

Argi ikara

Argiastea baino lehen, unetxo bat izaten da non gaueko txoriak ixildu egiten bait dira, eta egunekoak kantatzen hasiak ez. Oihanean unetxo horretan ez da deus ere aditzen. Hortxe ere izaten da jaio eta hiltzeko gehien usatzen den tenorea. Uda gorrian ere hotza egiten du unetxo horretan. Unetxo horretan amets sexualak mutikoen maindireak zikintzen dituzte alegiazkoari halako kutsu errealista emanez. Alemanieraz badago propio hitz bat unetxo hori izendatzeko. Halaxe esan zidan neska alemaniar batek, eta bolada batean oroitzen nintzen zer zuen izena.

JEREMIAS ERRO

KAZKARROAN

KONTRAPASA

Erantzunak zehaztuz joan ahala, pasa ezazu letra bakoitza dagokion laukira. Beheko taula osatu opdoan Baztanen jasotako esaera zahar bat ageriko zaizu.

1. Zurginaren tresnak
2. Maingu
3. Sagardotarako barrika
4. Iparraldeko ibaia
5. Ibai gaineko igarobideak

B	7	D	2	A	5	D	6	B	4	D	8
D	3	A	9	A	3	D	5	D	10	B	3
B	5	A	2	B	9	B	10	B	11	D	4
A	1	D	7	A	12	A	4	D	11	B	2
A	10	B	1	D	1	A	6	B	8	A	7

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
A												
B												
D												

N-41

Zaharrak Berri

Sagar ustel batek saski sagarra ustelduko.

Lotsagabe bat aski da edozein gaiztakeriren kutsua hedatzeko.

-Ezkurra

Apaizak mutikoei:

—Nork nahi du zerura joan?

Denek baietz, mutiko batek izan ezik.

—Eta zuk zergatik ez duzu joan nahi?

—Amak seietan etxean egoitako esan didalak.

Bizi Bizian

Errokariko Batzarra Larra-Belaguan

dauden eski pistak handitu nahian dabil, bertako turismoa indartu nahian. Honetaz gain, bertako naturgune babestuetan pista berriak eraikitze asmoa ere azaldu du berriki, «lege aldetik eragozpenik ez balego». Oraingoz gauzak etenda daude arazo ekonomikoengatik, baina bai Batzarra bai Nafarroako Gobernua ideia martxan jartzearen alde daude.

Ekologistek, berriz, beren kezka azaldu dute eta pasa den astean makina bat pista batera sartu zela adierazi dute. Huentzat, gauzak dauden bezala utzi behar dira «turista pilaketak ingurua hondatzen duelako».

Larra-Belagua arriskuan ote?

TXARO SATRUSTEGI / IRUÑEA

Erronkariko azpiegitura turistikoa indartu asmoz hasi zen bertako batzar orokorra Larra-Belaguako eski pistak handitzeko ideia aztertzen. Lehenengo gauza, dauden pistak hobetu eta hornitu, eta gero, beharbada, gehiago eraiki. Asmo honekin, bertako Klub Pirineo eta Erronkariko Eski Eskolaren aholkuak eskatu zituzten, Jose Carlos Garde Erronkariko Batzarren presidentek adierazi zuenez.

Hauen ustez, zerbitzu gehiago egin behar dira, aterpeak eraiki eskiatzaileentzat, eta dauden pistak handitu, naturgunea, ahal den neurrian, ukitu gabe. Honekin, Nafarroako Gobernuak Kirol, Turismo eta Mendi zuzendaritzetara jo zuten, ideia martxan jartzeko asmoz. Onespina eman ondoren, proiektua oso-osorik subentzionatuko zutela erantzun zuten, eta arkitekto batzuekin harremanetan jarri ziren.

Ondorioz, memoria tekniko bat egin zuten, lanen aurrekontuarekin, eta proiektua hiru faseetan egingo zen. Lehenengoan dauden pistak hobetu, zerbitzu gehiagoz hornitu eta aparkalekuak egitea zen asmoa, baina Larako naturguneak ukitu gabe. «Ofizialki ez badakigu ere, fase honetan ez dugu arazorik izango, ez baita inolako kalterik egiten», azaldu zuen Gardek. Beste bi faseetan, babesturik dauden naturgunetan pistak eraikiko zituzten, baina hau egiteko oraindik ez dute baimenik.

GOBERNUAREN ERANTZUNAREN ZAIN

Orain gauzak etenda daude, arazo ekonomikoak direla medio. Gobernuak % 100 ordainduko zuela esan bazuen ere, BEZa Erronkarik ordaindu beharko du. «Ordaindu behar dugun diruaren arabera jokatu dugu, asko baldin

Larra-Belaguan dauden erreserba naturalek topo egin dute gero eta arrakasta handiagoa duen fondoko eskia-ekin.

bada, gauzak dauden bezala gera daitezke, hainbeste ez bada eta ordainfzea erabakitzen badugu aurrera jarraituko dugu», adierazi zuen Gardek.

Baina aurrera jarraitzekotan proiektuaren lehenengo fasearekin zela garbi utzi zuen Gardek, «gauzak legearen arabera egin nahi ditugulako». Beste bi faseak martxan jartzeko Ingurugiro Sailaren baimena behar dute. «Arautegia dagoen moduan, ezinezkoa da pistak eraikitzea naturgunetan. Hori dela eta, guk gai hau ikertzea eskatu dugu, eta Sailak erabakitzen duena beteko dugu».

JENDE UGARI ERRESERBAN

Erronkarin gero eta jende gehiago sartzen da eskia-

tzera babesturik dauden lekuetara, bertako Eski Eskolakoek azaltzan dutenez, eta hori kontrolatzeko zailtasunak aipatu dituzte. «Toki horietan pista txikiak eraikitzen badira errazago izango da sartzen den jendea kontrolatzea», diote Eskolakoek zein Batzarrekoek.

Eski Eskolarentzat «gauzak ongi egin behar dira eta inguru-

giroa errespetatu baina pisten baldintzak ez dira onak, ez dago azpiegiturarik, ez zerbitzurik. Guk aspaldi eskatu genuen pistak handitzea eta aterpe gehiago eraikitzea. Gero eta jende gehiago etortzen da eskiatzera, eta hemengo pilaketa izugarria da», diote. Hala ere, datorren urteko udaberria baino lehen ez dela ezer egingo azaldu zuen Gardek.

Ekologistak pilaketaren aurka

T.S. / IRUÑEA

Larra-Belagua aldean zerbait egin behar zela entzun bezain laster, talde ekologisten kezkak somatzen hasi ziren. ANATLANEkoek uste dutenez, bertakoek erakutsi nahi dutena baino aurreratuagoak daude gauzak. «Idazki bat atera izan ez bagenu, eta gaiaren gainean egon izan ez bagina, dagoeneko pista horiek egiten ariko ziren», adierazi du taldeko batek.

Ekologisten ustetan, ez dago ezer berri egiteko beharrik, «oraingo pistak eta gutxiago ere erreserbak ez ukitu baino ez. Ingurugiroaren ikuspuntutik, aldean egin zitekeen gauza hobe-

rena pistak ixtea da», azpimarratu dute. «Hori bai, hau egin aurretik, ikerketa bat egin beharko litzateke, ibararentzat ekarriko zituen ondorioak aztertzeke».

Hau ez da, ekologisten iritziz, Erronkariko bidea garatzeko bi-

dea, «ibarra turismo masifikatu bati saltzea izango bait litzateke, eta bertakoak ezin dira honen alde egon. Honelako turismoak ingurua hondatzen du», azaldu dute.

Halaber, zenbait gauza legearen aurka egin direla salatu dute

Legeak dioena

Ukerdiko erreserba integrala da Larra-Belaguan dagoena, eta legeak diotenaren arabera, erreserba integrala interes ekologiko berezia duen naturgunea da, eta horrela izendatzen dute dauden ekosistemak zaintzeko. Eredu horietan, debekaturik dago ehizan egitea, landare eta zuhaitzak moztea, hondakin solidoak zein likidoak botatzea, barrutik zirkulatzea baimenik gabe, behar ez den zarata ateratzea... Ekintza zientifiko eta dibulgatiboak ezik, beste guztiak debekaturik daude.

ekologistek. «Oraingoz, nahiz eta proiektua izan, ez dute Ingurugiro Sailean aurkeztu, honen onspena jasotzeko, eta ez dute zuzen jokatu». Pasa den astean ere makina bat, lanak hasteko asmoz, pista batean sartu zela adierazi dute. «Ingurugiroko jendea eta gu han ginen, eta makinak atzera egin zuen».

Halaber, Erronkariko agintariek eta Eski Eskolakoek azaldu-tako argudioen aurka daude ekologistak. «Jendea erreserban sartzen bada, neurriren bat hartu beharko da hori gerta ez dadin, baina irtenbidea ez da pistak eraikitzea, hori arrazoi interesatua bait da».

Juan Luis Arrizabalaga

.....Zuzendari Artistikoa

«Nahi izan duguna egin dugu»

JUAN KRUIZ LAKASTA / ALTSASU

EGUNKARIA.— Nola sortu zen Almodovarren El Deseo produkzio-etxearekin pelikula bat egiteko aukera?

JUAN LUIS ARRIZABALAGA.— Madrilen produkzio-etxe batean lan egiten zuen neska bat ezagutzen genuen Alex De La Iglesiak —pelikularen zuzendaria— eta biok. Berak esan zigun El Deseok laburmetraia bat egin nahi zuela, eta ez zuela gidoi aproposa aurkitzen. Alexek 'Accion Mutante' bidali zien, eta gidoiarekin liluratu geratu ziren. Laburmetraia egin orde, telesail bat egiteko ideia sortu zen. Gidoia garatu genuen, eta azkenean El Deseok laburmetraia bat egitea proposatu zigun.

EGUNKARIA.—

Almodovarren produkzio-etxearekin lan egiteak baldintzatu al du zuzendari artistiko baten lana?

ARRIZABALAGA.—

Gehienez nahi izan duguna egin dugu. Eragina behin bakarrik izan du. Pelikularen eszena batean zoro batzuen etxea

agertzen da, eta horren dekorazioa egiterakoan, Almodovarrek bere pelikuletan erabili dituen tramankuluak erabili ditugu, baina erabat birrinduak. Nolabait bere dekoratuekin egin dugu.

EGUNKARIA.— Orain arte egin dituzun pelikula guztiak laburmetraiak ziren, eta diru gutxirekin egindakoak gainera. Aldaketa izugarria izanen da bat-batean 300 milioi pezetako aurrekontuarekin lan egitea.

ARRIZABALAGA.— Izugarritzko

aldaketa da. Orain arte, guztia guk egiten genuen, materialak lortu, eta dekoratuak pentsatu, egin eta muntatu. Pelikula honetan, ordea, zuk diseinatzeko duzu dekoratua, eta langile batzuek egiten dute, lantalde oso bat zure agindura dago, eta ia-ia nahi duzun adina dirua erabil dezakezu.

EGUNKARIA.— Diru guzti horrek erantzukizun handiagoa dakar, zama handiagoa. Horrek mugatzen al du egiten duzuna?

ARRIZABALAGA.— Bai, mugatu egiten du, baina dirua ez edukitzeak gehiago. Dena den, laburmetraietan aurrekontu txiki batekin lan egiten duzunean zure irudimena garatzen duzu, eta asko disfrutatzen duzu. Ni edozein momentutan nire gustukoa den laburmetraia bat

kobratu gabe egiteko prest nago, nire gustuko lana delako. Dena den, zinema egitea oso zaila da. Koadro bat zure etxeko sukaldetan egin dezakezu, oihalar batekin. Zinema egiteko, laburmetraia bada ere, diru franko behar duzu. Laburmetraia sinpleena egiteko,

gutxienez 700.000 pezeta behar dituzu, eta hori aktoreek eta gaitz nontzeko langileek kobratzen ez badute. Gainera zinemek ez dute laburmetraiak ematen, eta ez dakit zergatik. Segun zein gauzak kontatzeko, askoz egokiagoa da laburmetraia luzemetraia baino. Laburretan errazago da kontakizunaren erritmoari eustea, eta ikuslearen arreta zeureganatzea. Nik esate baterako inoiz ez puke luzemetraia bat zuzenduko, eta bai ordea labur bat, edo behintzat

asmo hori badaukat.

EGUNKARIA.— Pelikularen eszena batzuk Nafarroan grabatu omen dituzue.

ARRIZABALAGA.—

Bai, Bardeetan izan ginen. Pelikula, oro har, nahiko iluna da, eta guk argitasun handia sartu nahi genuen eszena batzuetan, kontraste moduan. Bardeak toki egokia zela iruditu zitzaigun. Basamortu bat nahi genuen, eguzkia eta abar... Bertara joan ginenean, ordea, euri zaparrada izugarria bota zuen, eta zerua estalia zegoela grabatu behar izan genuen guztia, desastre bat izan zen.

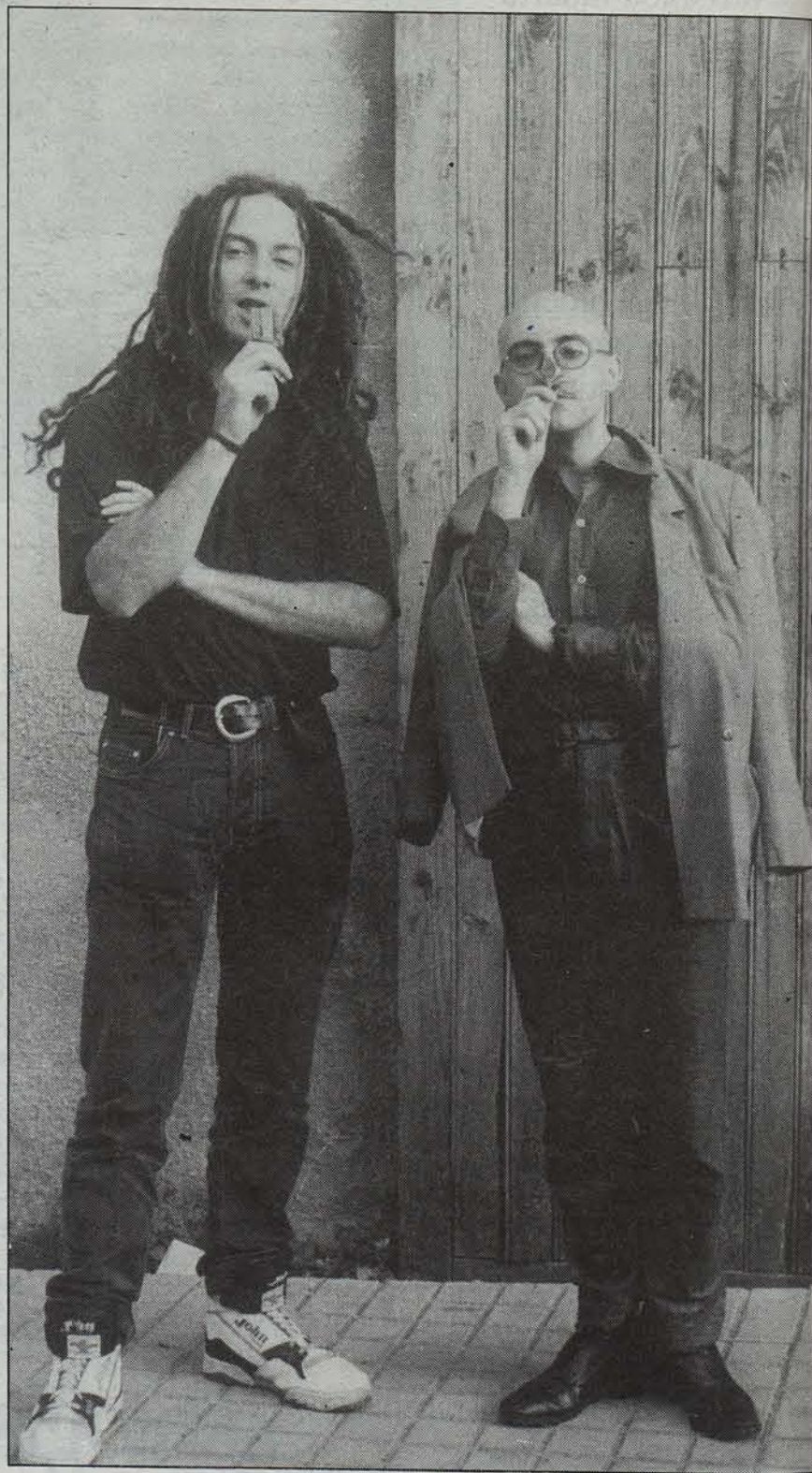
EGUNKARIA.—

Zein da 'Accion Mutante' filmean kontatzen duzun istorioa?

ARRIZABALAGA.—

Istoria Bilbon gertatzen da, 2000 eta ez dakit zenbatgarren urtean. Edertasuna balio nagusia da, *light* jakiak eta abar. Jende guztia altu eta ilehoria da. Elbarritu txiki eta itsusi batzuek 'Accion Mutante' taldea osatzen dute, eta gorputzaren kulto horren aurkako borroka armatuari ekiten diote. Hauen buruzagia Antonio Resines da, eta Fernando Guillenek ere lan egiten du.

deatu duen lehena izan da. Mantxako zuzendariak ez dio inolako mugarik jarri zinemagile altsasuarraren lanari, eta lan horren emaitza urtarilaren bigarren astean estreineko aldiz izanen da ikusgai zinemetan.

Juan Luis Arrizabalaga, ezkerrean, Jesus Poyo pintorearekin.

I. ALFORJA

NOSKI
JATOR

ZVLDI EROA

GURE LAGUNA ZIZA BILA "URRUTIXE" JOAN DA

